

det Halve af det hele Quantum Hartkorn, som er bortkøbt, tilhøre Lehn, Stamhuse og Fideicommissar, og er altsaa underkøbt de Indskrænkninger, som skulle hæves ved de Bevillinger, hvorom her er Tale. — I Henhold til hvad jeg saaledes har anført, skal jeg tillade mig at anbefale Forslaget til det ærede Thing og bede Thinget, at det vil tillade, at det kommer til anden Behandling.

Raben: Da jeg, i Henhold til hvad jeg ved en lignende Leilighed før har ytret, maa være af den Mening, at Ministeriets Ret overhovedet til at meddele Bevillinger til Afhændelse af det til Lehn, Stamhuse og Fideicommissar hørende Bøndergods, mildest talt, er meget precair, kan jeg naturligtvis ikke stemme hverken for dette Forslag eller for noget Ændringsforslag eller Underandringsforslag i samme Retning. Jeg skal her blot gøre opmærksom paa to Ting, hvori jeg troer, at dette Forslag har Uret. Der staaer nemlig, at det skal være vedkommende Minister overladt at bestemme Antallet af de Fæstere, der udfordres, for at skaffe den vedkommende Besidder den attraaede Tilladelse. Dette troer jeg i ethvert Tilfælde ikke maatte overlades Ministeren, men maatte iforveien være bestemt i selve Loven, idet Ministeren jo ellers kunde bestemme saavel, at der hertil kun udfordredes en Begjering af f. Ex. 2 Bønder, som af alt under Godset hørende Bøndergods. Dernæst troer jeg, at den sidste Passus i Forslaget, i ethvert Tilfælde maa gaae ud; thi jeg indseer aldeles ikke, hvorledes det skulde kunne skade vedkommende Fæster, at den paagældende Fideicommissar havde Tilladelsen til at sælge liggende i sin Skuffe, da han jo aldeles ikke kan gøre Brug deraf, uden at Fæsteren selv vil kjøbe, idet der jo for Fæsternes Vedkommende aldeles ingen Tvang tilstiftes.

Begener: Forsaavidt nærværende Forslag gaaer ud paa at fremme Selveiendom, kan jeg ikke andet end stemme for det. Jeg troer, at det med nogle Forandringer — men ogsaa kun med disse — kan blive meget hensigtsmæssigt og virkelig fremme det Formaal, den ærede Forslagsstiller har sat sig. Selveiendom fremmes, naar man gjør Betingelserne lettere og bekvemmere for Fæstegodsets Salg

og Kjøb. Hvad nu Salget angaaer, da er der her i Thinget blevet discuteret, meget om, om Godseierne ville sælge eller ikke; Nogle have paa-staaet det ene, Andre det andet, jeg troer, at begge Parter i Grunden have Ret, jeg troer, at de fleste Lehnbesiddere ville sælge, men at der ogsaa er dem, som ikke ville sælge. Der kan vel være forskellige Grunde, hvorfor disse ikke ville sælge; dog ere de især trende: den væsentligste Grund for Lehnbesidderne er, at de have en stor Kjærlighed til deres Gods, som er gaaet i Arv fra Fader til Søn igjennem en lang Række af Aar; de ere i Almindelighed meget milde og humane mod deres Fæstebønder, og disse finde sig meget vel i deres Stilling og føre et lykkeligt Liv, som Lehnbesidderen glæder sig ved, søger at forhøje ved at skabe Tilfredshed og Velstand omkring sig. Dette er nu saa stor en Glæde for en velsindet Godseier, at han nødigt vil give Afkald herpaa ved at sælge sit Fædrenegods. Men en anden Grund til ikke at ville sælge kan ogsaa være en vis Caprice og Haardnakkethed, en Lyst til at modsætte sig Tideus Fordringer og gaae imod Strømmen, og for dem mener jeg, at Loven kan være meget god, og endelig vil jeg et benægte, at der kan være ganske enkelte Majoratsbesiddere, som for nærværende Tid ikke ville sælge, fordi de ville oppebte Fæstledighed, for at kunne faae saameget som muligt for deres Fæstegaarde. Hertil komme flere andre Omstændigheder, Hensyn til og Afhængighed af Successorerne, som gjøre det ubehageligt for Majoratsbesidderen at søge selv om Tilladelse til Salg, hvorimod Sagen bliver lettere, naar denne første haarde Begyndelse er gjort. Forsaavidt altsaa Loven gaaer ud paa at give Stamhus- Lehn- og Fideicommissarbesiddere Tilladelse til at sælge ved Bøndernes Ansøgning derom, troer jeg, at den er overmaade passende. Men jeg kan ikke indse den mindste Grund til, at Frivillighed skal være paa den ene og Tvang paa den anden Side; jeg finder, at begge Parter maae have den samme Ret, Frivilligheden bør være gjensidig; uden dette bliver Lovforslaget uretfærdigt, ja meget skadeligt, og jeg kan ei stemme for det, thi det vilde da maaskee just hindre, hvad der siges, at det skulde fremme. Naar man siger, at enkelte Godsejere ikke ville